

Oslo, 1. april 2011
Vår ref: LPH
Deres ref: 10/302

Det kongelige fornyings-, administrasjons- og kirkedepartement
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

HØRINGSUTTALELSE: KIRKEFORLIKET – KONSEKVENSER AV EVENTUELLE ENDRINGER I GRUNNLOVENS BESTEMMELSER OM STATSKIRKEORDNINGEN I STORTINGSPERIODEN 2009-2013

Generelt om høringen

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) vil innledningsvis påpeke at forholdet mellom staten og Den norske kirke (Dnk) også angår statens forhold til de øvrige tros- og livssynssamfunnene i Norge. Vi ber derfor departementet være spesielt lydhøre overfor høringssvarene fra tros- og livssynssamfunn.

Flere forhold i høringsnotatet omhandler indre forhold i trossamfunnet Den norske kirke. Vi velger å ikke kommentere disse da det er anliggender som verken staten eller andre tros- eller livssynssamfunn har rett til å regulere. Stortingets lovgivermyndighet avgrenses på feltet religion og livssyn av de menneskerettslige forpliktelsene Norge har, gjennom internasjonale konvensjoner og Menneskerettighetslovens forrang. Dette gir ikke staten rom for å detaljstyre Dnk eller andre tros- og livssynssamfunn. Vi oppfordrer derfor departementet til i størst mulig grad å la Dnk avgjøre sine indre anliggender, og høringssvaret fra Kirkemøtet bør tillegges stor vekt.

Overordnede kommentarer

Dnk er ett av 14 likestilte tros- og livssynssamfunn i STL, og Rådet står samlet bak ønsket om å gi Dnk fulle rettigheter som selvstendig trossamfunn i tråd med kirkemedlemmenes religionsfrihet. Innenfor rammene av det avtalte kirkeforliket mener STL at det ville vært mulig for departementet å gå lenger i å tilrettelegge for en mer selvstendig kirke, samt mer likebehandling med andre tros- og livssynssamfunn. Høringsnotatet viser tydelig hvordan oppfølging av avtalen om kirkeforliket i praksis gir underlige konstruksjoner med uklare forhold, bl.a. knyttet til arbeidsgiveransvar.

Vi skulle videre ønske at departementet hadde rett når det skriver at «Den religiøse virksomheten vil ikke lengre etter Grunnloven være en del av statens ansvarsområde». Departementet kunne og burde strukket seg lengre for å unngå tradisjonell etatsstyring av Den norske kirke. Høringsnotatet gir inntrykk av et forsøk på å overføre Kongens kirkestyre til kirkeavdelingen i departementet. Dette er ikke en holdbar løsning på sikt. Vi anser derfor alle høringsnotatets foreslåtte ordninger hvor staten styrer Dnk som midlertidige. Ved utløpet av kirkeforlikets avtaleperiode må derfor disse forholdene opp til ny behandling for å gi Dnk selvstendigheten den bør ha i tråd med menneskerettighetsnormene.

STL savner også en avklaring av departementets syn på hvilke rammer tros- og livssynsfriheten legger for statens fortsatte styring av Dnk. Prinsippet om tros- og livssynsfrihet begrenser både Stortingets og departementets myndighet til å regulere indre forhold i Den norske kirke. Dessverre tar høringsnotatet i liten grad hensyn til dette prinsippet.

Høringsnotatet, som kun refererer den opprinnelige avtalen fra 10. april 2008, viser innledningsvis til den menneskerettslige og lovtekniske gjennomgangen av kirkeforliket som ble foretatt av Justis- og politidepartementets lovavdeling i mai 2008. Denne gjennomgangen førte til at de politiske partiene foretok noen få endringer i avtalen om kirkeforliket, jf. Innst. S. nr. 287 (2007–2008). Ukjent av hvilken grunn ble flere av disse endringene utelatt fra det endelige grunnlovsforslaget (Dokument nr. 12:10 (2007–2008)). Vi konstaterer at ordlyden og rettskrivingen i departementets gjengivelse av grunnlovsforslagene ikke er nøyaktige sitater av forslagene som ligger inne til behandling i Stortinget.

Om kirkelovgivning

Kirkeforlikets punkt om en egen Kirkelov kan godt ivaretas midlertidig gjennom å vedta en kortfattet rammelov for Dnks ordning og virksomhet i tråd med Dnks egne vedtak om dette. Andre bestemmelser fra den gjeldende kirkeloven kan staten allerede nå overlate til Dnk selv å ta inn i sine regelverk ved behov.

Om krav til kirkemedlemskap

Vi registrerer at departementet fastholder at medlemskaps- og ugildhetskravene i Kirkelovens §§ 28 og 38c må opprettholdes for statsråden, embetsmenn og ansatte i departementet, uten at det tilføres noen ytterlige argumenter enn at det allerede er slik. STL forstår det slik at når Kongens særskilte kirkestyre og kirkelig statsråd avvikles med kirkeforlikets grunnlovsendringer, faller også hjemmelen til å kunne kreve Dnk-medlemskap av statsråden og departementets allmenne embetsmenn bort. Disse kan ikke lengre regnes som «kirkelige tilsatte», da departementet og statsråd ikke lengre er kirkelige organer. Kirkesaker som berører statens sentrale arbeidsgiverfunksjon kan behandles som for andre statstjenestemenn. Læremessige saker (inkl. personalsaker hvor lære er tema) må nå overlates til Dnks egne organer.

Om § 2 og tilhørigordningen

STL er uenige med departementet i at opphevelsen av gjeldende § 2 i Grunnloven ikke har rettslige konsekvenser. Denne paragrafen regnes i dag som den historiske bakgrunnen for at udøpte barn av medlemmer i Den norske kirke registreres som tilhørig i Dnks medlemsregister. Vi ber derfor departementet i denne omgang som et minimum om å foreslå avvikling av forrangsbestemmelsen i kirkeloven (§ 3, nr. 2) når de nødvendige endringene i kirkeloven skal til behandling i Stortinget. STL ønsker videre at det foretas en generell gjennomgang av tilhørigordningen med tanke på likebehandling.

Avsluttende kommentar

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn STL vil peke på tiden som kommer etter at kirkeforliket opphører i 2013. Det vil da være nødvendig i det livssynspluralistiske Norge å gjøre ytterligere endringer i forholdet mellom staten, kommunene og Den norske kirke. STL har tillit til at utvalget som utreder en mer helhetlig religions- og livssynspolitikk gjør et viktig forarbeid til dette.

Vennlig hilsen,

Espen Lynne Amundsen
rådsleder

Lise Tørnby
koordinator/daglig leder